

crtice
IZ
života
zagreba
svibanj, prosinac
★ 1945.

MUZEJ GRADA ZAGREBA
ZAGREB, OPATIČKA 20

Nakon četverogodišnje okupacije naš grad je konačno dočekaio slobodu 8. svibnja 1945. Bitka za Zagreb otpočela je probojem neprijateljskih utvrđenih linija kod Banove Jaruge i obrambenog pojasa koji se pružao preko Čazme. Jedna od značajnih borbi vodila se u rajonu Bukovca, sjeveroistočno od Sesveta gdje je potpuno uništen 395. puk 181. njemačke divizije.

Deseti korpus Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, nazvan ZAGREBAČKI djelovao je na širokom prostoru sjeverozapadne Hrvatske u neprijateljskoj pozadini. Posebno se istakao u borbama krajem 1944. i početkom 1945. poznatim kao Virovitički mostobran. Pomicanjem fronte prema zapadu Deseti korpus bit će uključen u Prvu armiju pod komandom Peke Dapčevića, vojnu formaciju koja je držala sektor između Drave i Save. Deseti korpus zagrebački nije učestvovao u samim borbama u gradu, već je u grad ušao 9. 5. 1945.

Dok je Prva armija imala zadatak da napreduje prema Zagrebu iz smjera istoka, Druga armija, pod komandom Koče Popovića približavala se Zagrebu s juga. Na zagrebačkoj periferiji susrele su se jedinice Prve i Druge armije, to su bile 1., 6. i 28. divizija — učesnice borbi za oslobođenje Beograda. Od Siska i Petrinje kretale su se 28. i 45. divizija, iza

njih je išla 39. divizija, od Sesveta, Markuševca i Sljemena 1. i 6. divizija, a u susret njima išle su 48. makedonska i 21. srpska divizija, prema gradu nastupa i talijanska brigada Garibaldi. Oko 11 sati prije podne 8. 5. 1945. godine 21. srpska prelazi Savski most. Borci 28. slavonske divizije i borci srpskih jedinica prelaze Savu skelom i Jakuševačkim mostom ulazeći u Zagreb preko Trnja. U 15 sati i 25 minuta prvi partizani, borci Jugoslavenske armije nalaze se na Jelačićevom trgu — Trgu Republike.

Uz pomoć fotografije kao izuzetnog dokumenta izložbom pokazujemo osim ratnih zbivanja i jedan dio burnog mirnodopskog života našega grada 1945. godine. Kompletna izložba napravljena je materijalom iz fundusa Muzeja grada Zagreba. Napominjem, da se veliki dio fotografija (četrdesetak) prvi puta objavljuje, na pr. ulazak jedinica Desetog korpusa zagrebačkog u Zagreb, posjet oficira JA dječjem vrtiću — domu za ratnu siročad, izbori listopada mjeseca itd.

Nadam se da ćemo moći doživjeti atmosferu velikog mitinga oslobođenja 11. 5. 1945. na Jelačićevom trgu — Trgu Republike, zatim vojnih parada 13. 5., 27. 7. i 20. 10., nogometnu utakmica odigranih u Kranjčevićevoj ulici, boravak druga Tita u Zagrebu,

imenovanje privremenog Gradskog narodnooslobodilačkog odbora za grad Zagreb, kongresa AFŽ-a Hrvatske . . .

Ovom izložbom kolektiv Muzeja grada Zagreba skromno ali dostojno obilježava 38 godina slobodnog socijalističkog grada. Otvarajući izložbu uoči Dana mladosti namjenjujemo ju prvenstveno mladima, da se nikada ne zaborave slavni i teški dani revolucije i rata i početka socijalističke izgradnje GRADA HEROJA — GRADA ZAGREBA.

Za uspješnu realizaciju izložbe, drugarske savjete i pruženu pomoć zahvaljujemo se svim suradnicima.

BRANKO ČERAN